

VYR

Viljelijäseminaari

14.2.2019 Hämeenlinna

**Millä edellytyksillä maataloutemme
kannattavuus saadaan nousuun?**

Reijo Karhinen

Selvityshenkilö

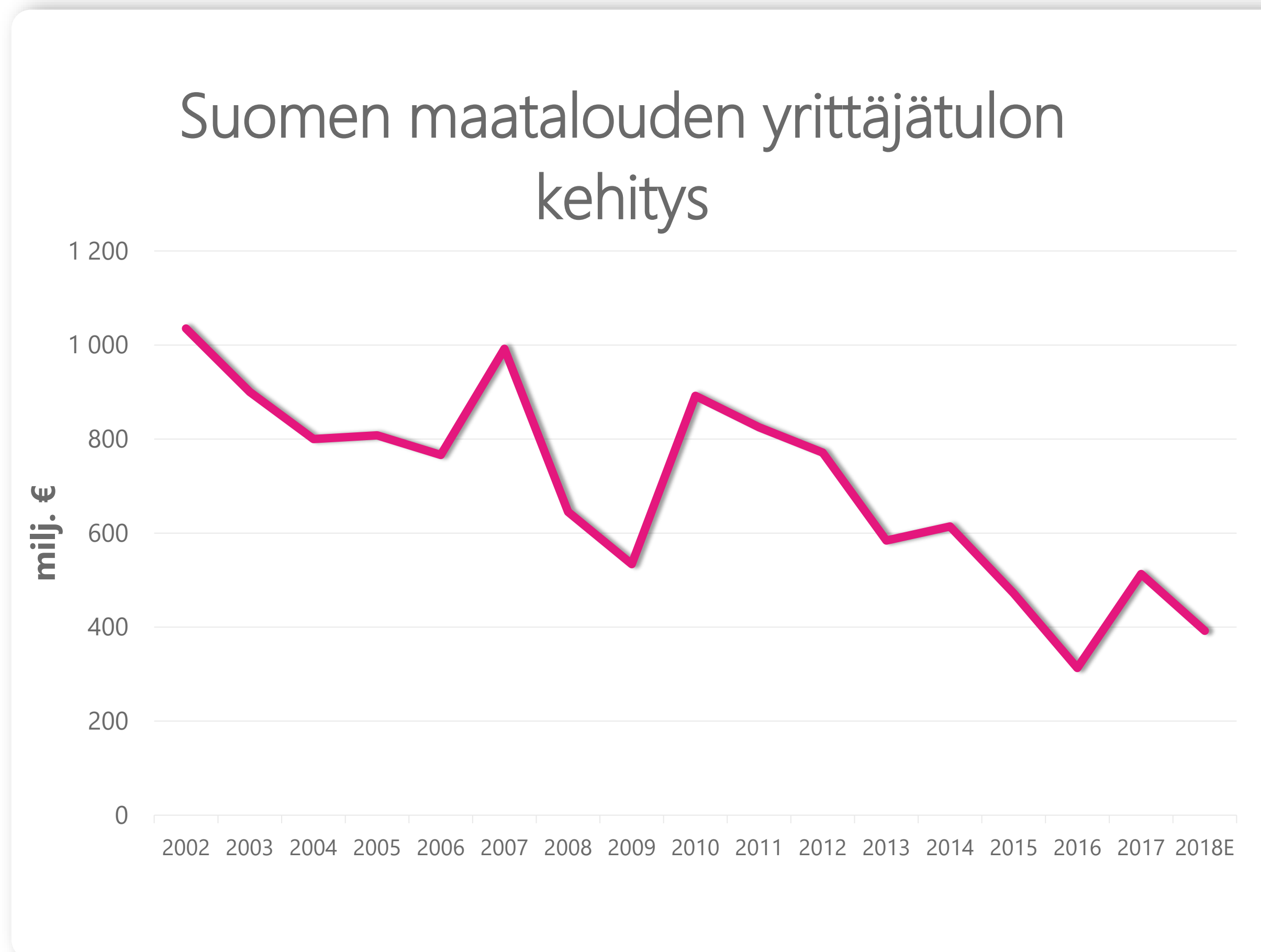
www.reijokarhinen.fi

@reijokarhinen

392 milj. €
2018E

Maatalouden kannattavuustaso heikko – miksi näin on annettu tapahtua?

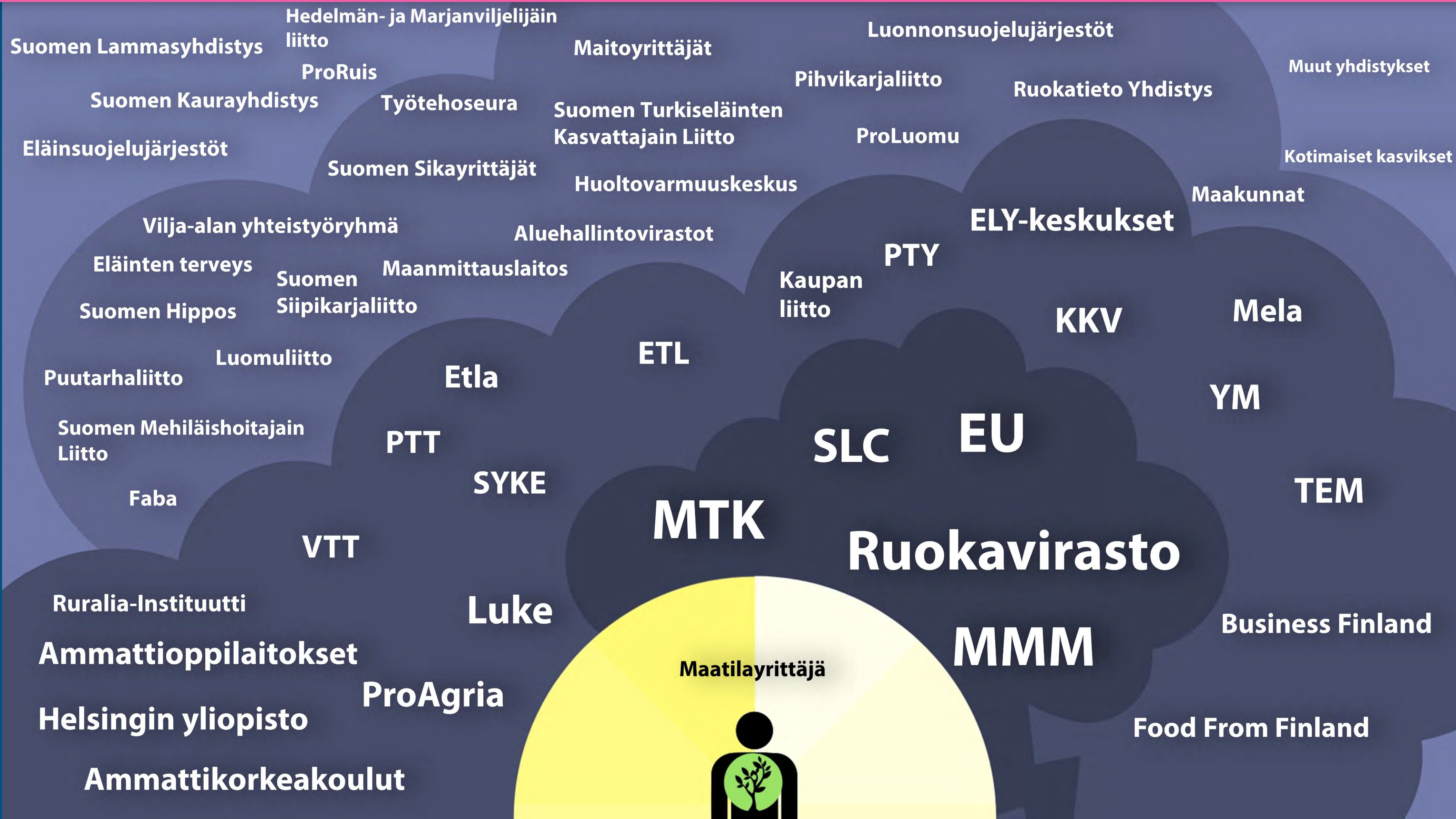

2017 on ennakkotulos, 2018 on ennuste

Lähde: Luke Taloustohtori, Maatalouden kokonaislaskenta

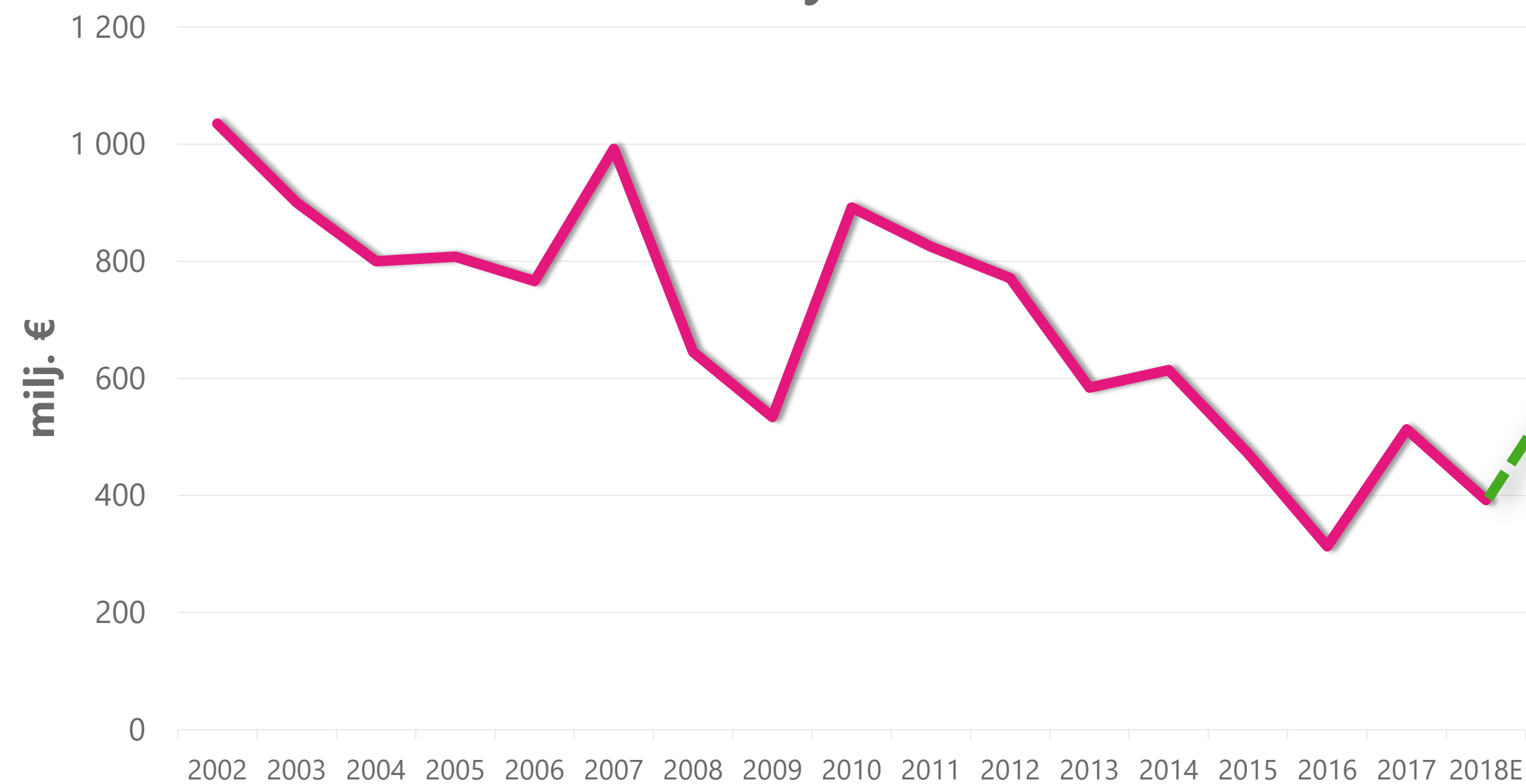
Yrittäjätulo = Markkinatuotot + maataloustuet - kustannukset pl. yrittäjäperheen palkkavaatimus sekä oman pääoman korkovaatimus

Kuinka monella lukee tulokortissaan: "Maatalouden tuloksen parantaminen?"

Toimeksiannon mukainen tavoite on saavutettavissa – Monen asian on kuitenkin muututtava

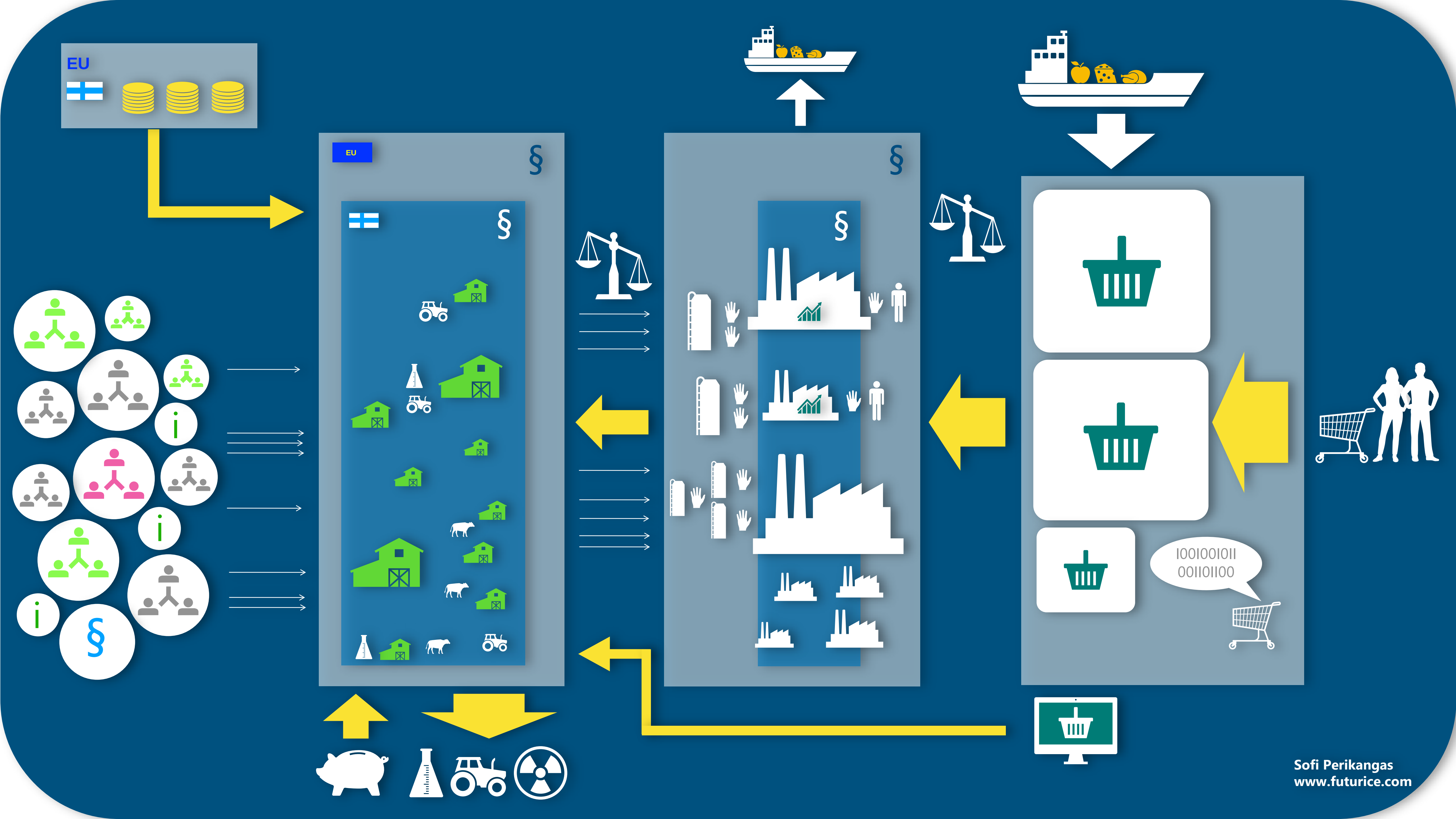
Suomen maatalouden yrittäjätulon
kehitys

+ 500 milj.
€

2017 on ennakkotulos, 2018 on ennuste
Lähde: Luke Taloustohtori, Maatalouden
kokonaislaskenta

Yrittäjätulo = Markkinatuotot + maataloustuet - kustannukset pl. yrittäjäperheen palkkavaatimus sekä oman pääoman korkovaatimus

Laaja osallistaminen selvitystyön pohjana

Kuulemiset

Tapaamiset

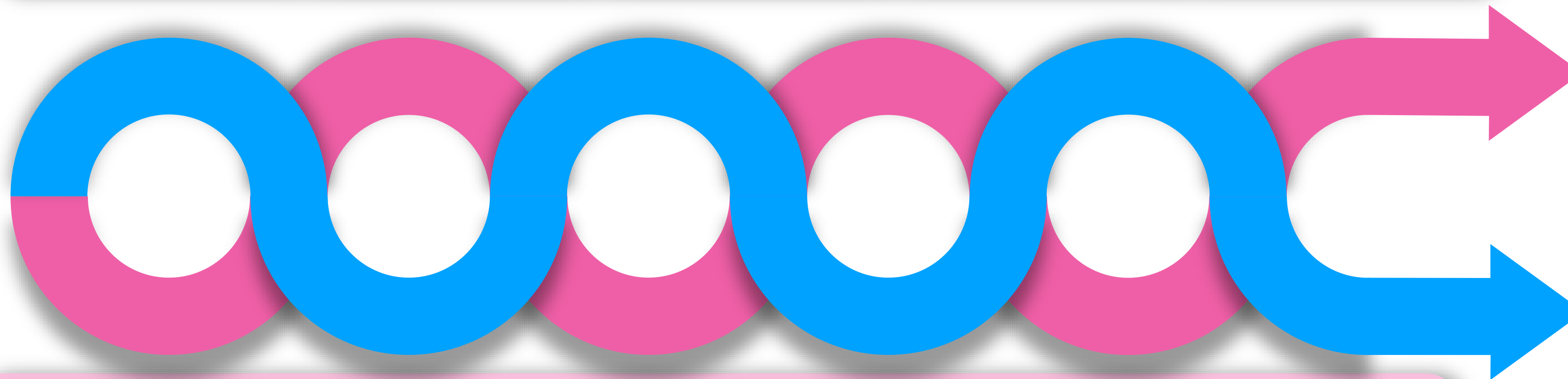
Maakunnalliset
tilaisuudet

Työpajat

Pyöreän pöydän
keskustelut

Tila- ja
yrittysvierailut

Toimeksianto
+ 500 milj. euroa

I kierros

Aivoriihen osallistujat ryhmittäin	N
Maatalousyrittäjä	3113
Muu yrittäjä tai työntekijä yrityksessä	572
Kuluttaja tai opiskelija	1383
Muu asiantuntija (järjestö, valtion- tai kunnallishallito, tutkimus ja kehitys jne.)	1091
Yhteensä	6159

II kierros

Kohdennetut

Rahoitus

Innovaatiot & erikoistuminen

Aivoriihi

Loppuraportissa yli
50 ratkaisuehdotusta

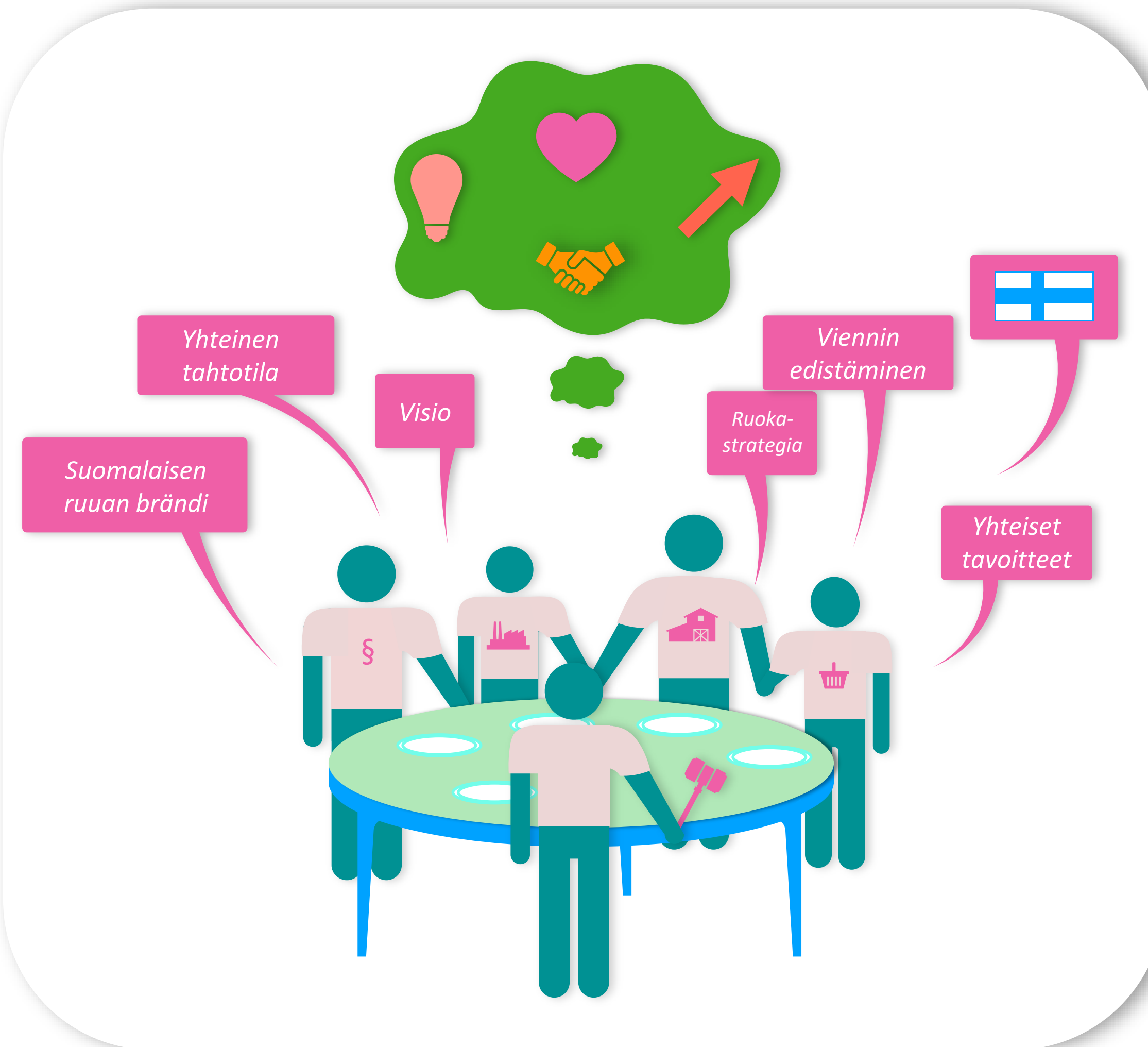
Yhteenveto – monen asian on muututtava

1. Ruokaketjumme tarvitsee yhteisen tahtotilan ja yhteisen ruokastrategian.
Perustetaan uusi linjaava keskustelufoorumi – Yhteinen Ruokapöytä
2. Tuottajien on palautettava ensisijainen ohjaus- ja johtamisvastuu itselleen, voimistettava sekä omistajaohjaustaan että lisättävä yhteistyötä omistamissaan alan yhteisissä yrityksissä ja järjestöissä.
3. Tulosjohtaminen on vakiinnutettava maatilayrittäjyyden perustaksi.
Talousosaaminen kunniaan ja euroista yhteinen kieli ulottuen hallintoon ja viranomaisiin saakka.
4. Maataloutemme ja sen myötä ruokahuoltomme perusta ovat ja tulee edelleen olemaan investoivat, kehittävät ja aitoa yrittäjäriskiä ottavat kannattavat tilat – koosta riippumatta.
5. Pellot ovat maatalouden tärkein tuotantoväline. Tarvitsemme laajan peltojen ympärille rakennetun kehittämisohjelman.

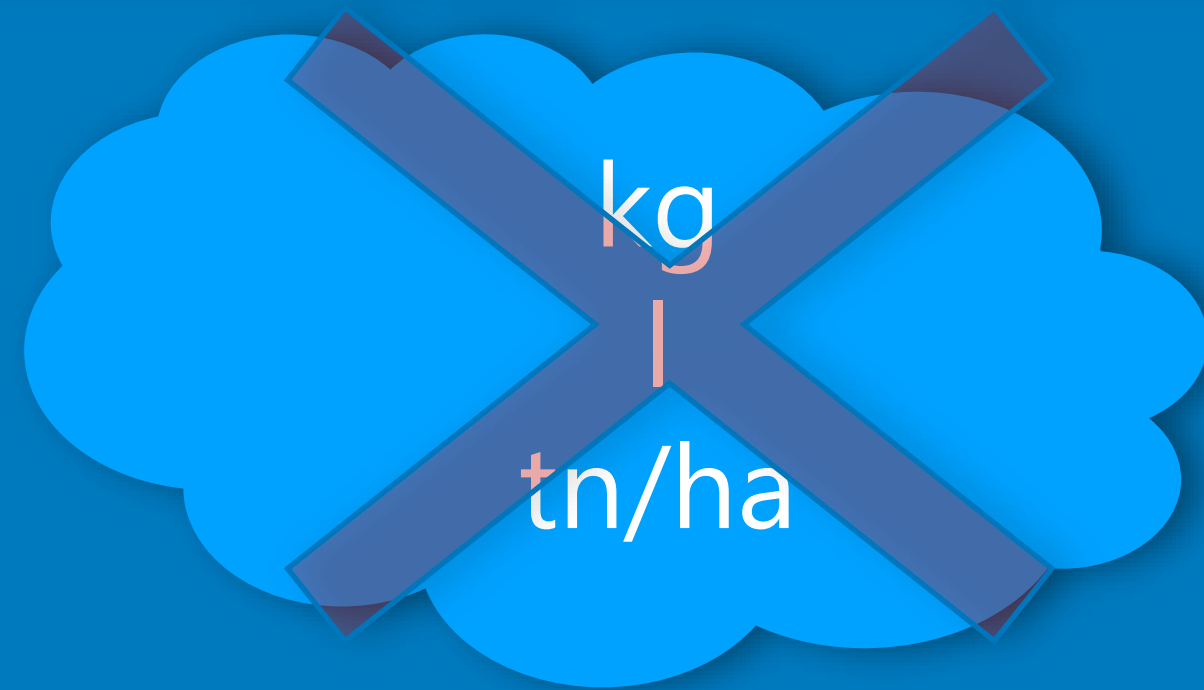
Yhteenveto – monen asian on muututtava

6. Viennissä meidän on noustava alisuoriutujasta globaaliksi turvallisen ruuan tuottajaksi.
7. Päivittäistavarakauppa saatava mukaan aidon win – win kumppanuuden hengessä, vastuullisuutta ja datan avoimuutta korostaen.
8. Nostetaan suomalainen maatalous digitalisaation, tekoälyn, alustatalouden ja avoimen datan hyödyntäjänä edelläkävijäksi maailmassa.
9. Innovaatiot ja erikoistuminen – enemmän rohkeutta, ennakkoluulottomuutta ja oma-aloitteisuutta.
10. Onnistumisen eväät luodaan huippuunsa viritetyllä tutkimuksella, koulutuksella ja neuvonnalla. Kootaan alan ohjaus yhteen, perustetaan uusi maatalouden osaamis- ja palvelukeskus.

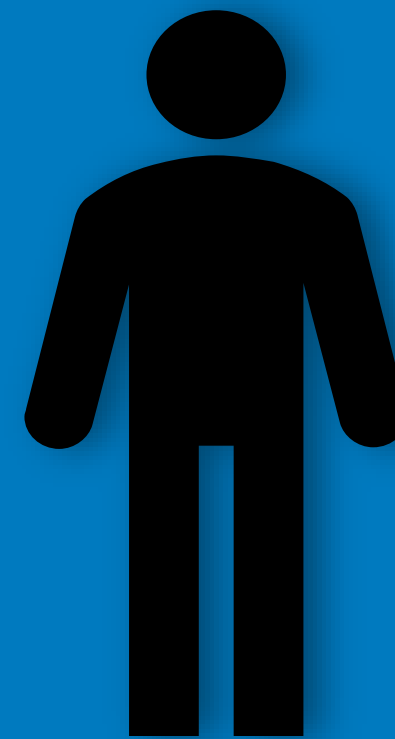
Uusi linjaava keskustelufoorumi: Yhteinen ruokapöytä

Taloussosaaminen ja tulosajattelu ovat ensimmäinen askel kannattavuuskriisistä nousuun

Tuotantolähtöisyydestä
tuloslähtöisyyteen

Oman työn arvostus
kunniaan

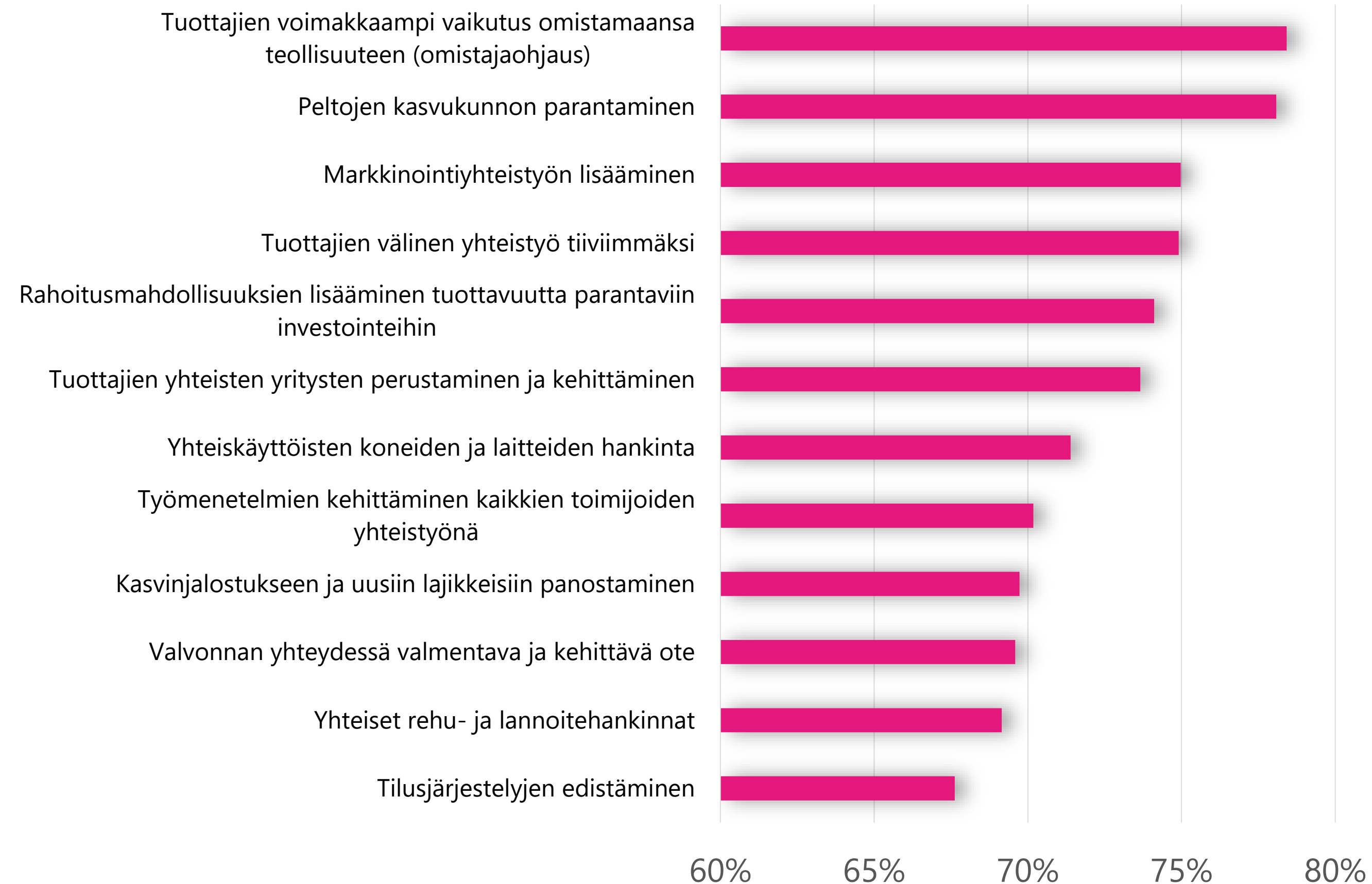
Ruuan arvostus lähtee
meistä jokaisesta

Kysyntälähtöisyys –
kohti kuluttajan
tarpeiden tunnistamista

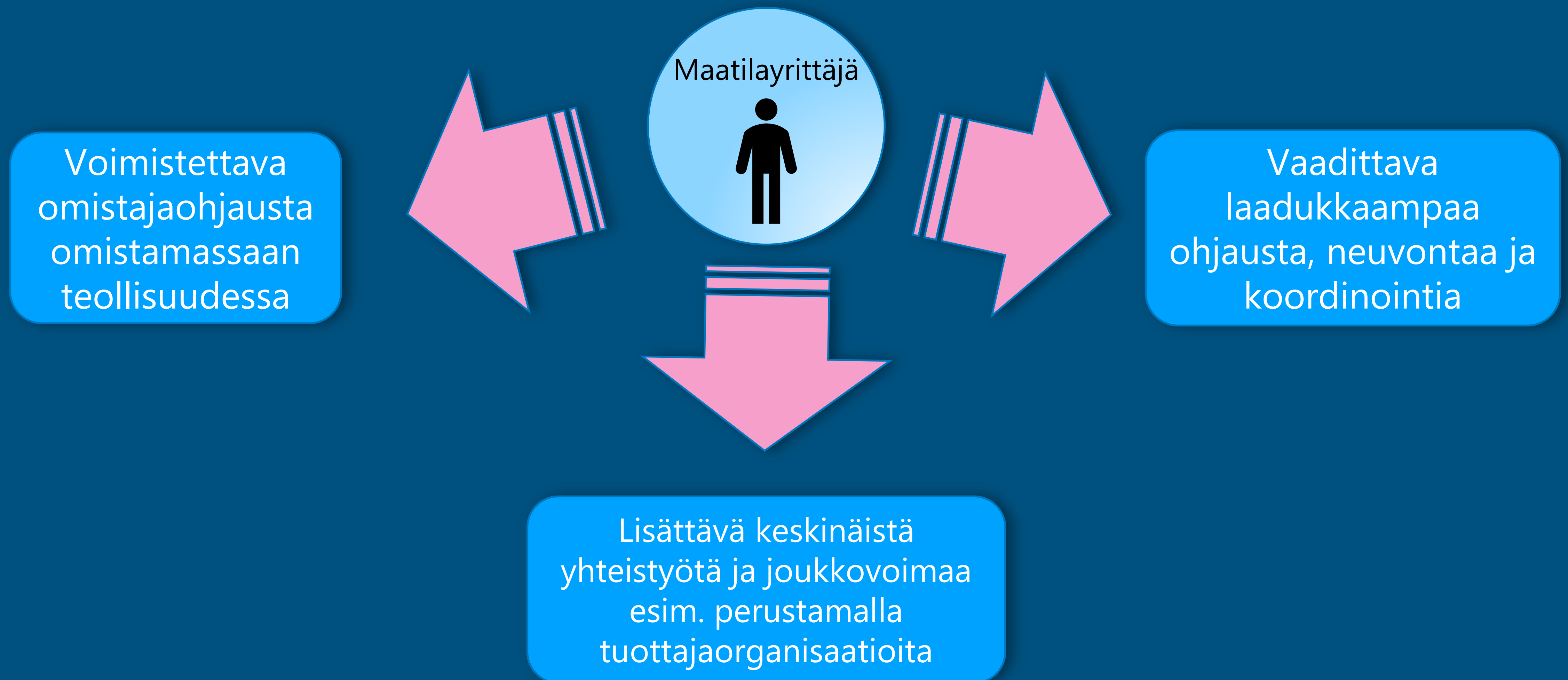
Viranomaisten asenne
valvojasta
mahdollistajaksi

Vahvempaa omistajaohjausta ja enemmän yhteistyötä

Miten parhaiten parannamme koko ruokaketjun tuottavuutta ja kannattavuutta?

Tuottajien noustava vahvemmin kuskin paikalle

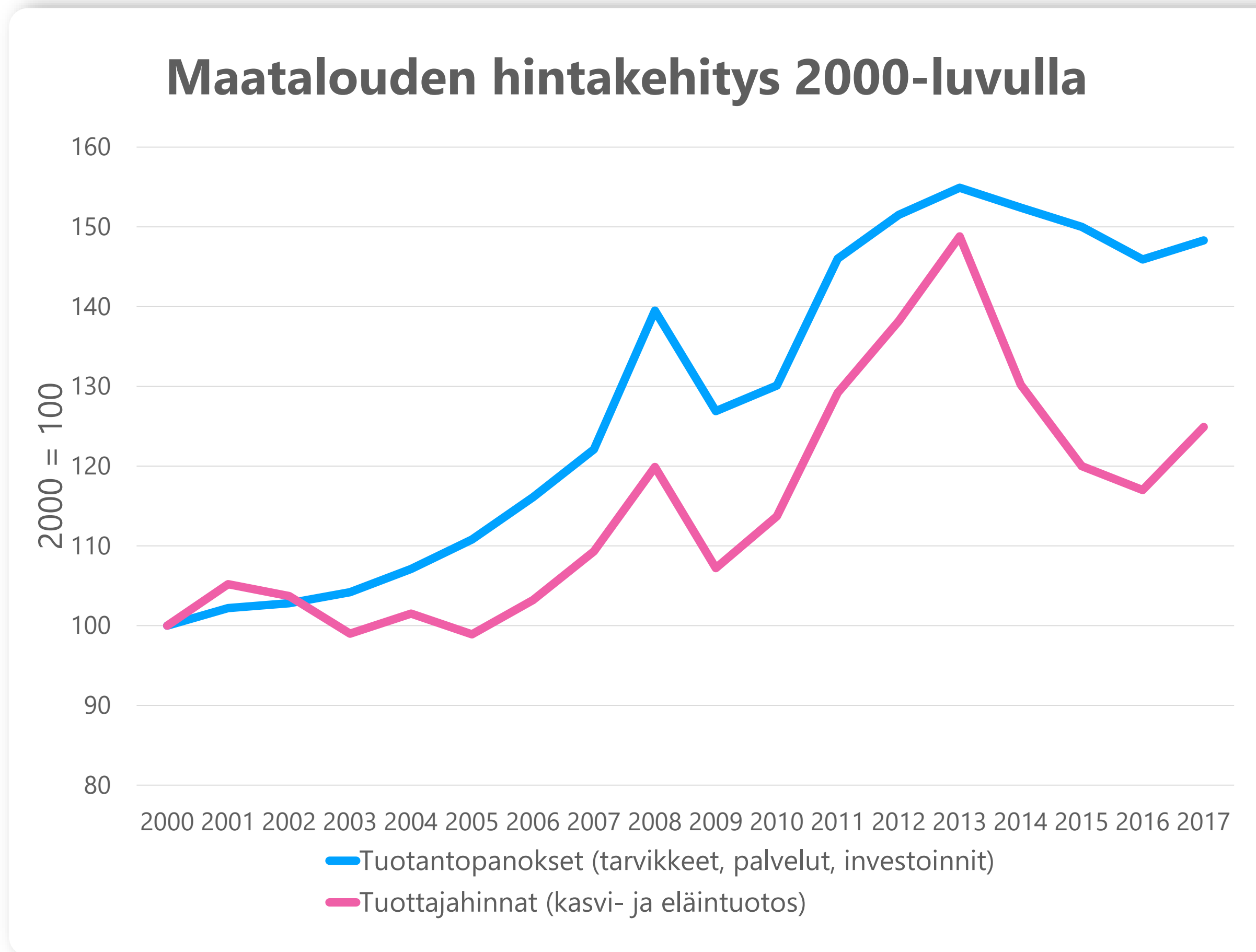
Tuottajien on tiukennettava otettaan omistamastaan teollisuudesta sen kilpailu- ja tilityskyvyn parantamiseksi

- Ovatko nykyiset valta- ja vastuusuhteet riittävän kirkkaat? Turvaako nykyiset monopoliset teollisuuden rakennemallit enemmistöomistajille tarvittavan äänen kuulumisen ja toiminnallisen ketteryden?
- Onko jalostavan teollisuuden tulevaisuuden hahmotus ollut riittävän strategista ja eri vaihtoehtoja monipuolisesti ja ennakkoluulottomasti kartoittavaa?
- Onko tuottajien omistama jalostava teollisuus vastannut toimintaympäristön kehitykseen riittäväillä rakenteellisilla ratkaisuilla? Tämä näkökulma vielä korostuu, kun otamme huomioon kaupan samanaikaisesti toteuttaman ja vahvaan keskittymiseen johtaneen rakennekehityksen.
- Onko tuottajien omistaman teollisuuden tuotantokapasiteetti koko laajuudessaan tehokkaassa käytössä?
- Onko erityisesti maitopuolella useamman osuuskunnan toimintamalli enemmän rasite kuin mahdollisuus? Globaalilla tasolla monet isot osuustoiminnalliset meijeriyritykset ovat siirtyneet yhden omistajaosuuskunnan malliin, tavoitteinaan kilpailukyvyn parantaminen.
- Onko kaikki mahdolliset lainsäädännön mahdollistamat yhteistyökuviot kartoitettu?
- Onko teollisuus muilla toimin edistänyt riittävästi hintakilpailukykyään parantavaa tehokkuutta ja rationointia?
- Onko teollisuus riittävästi panostanut mm. osaamistaan kehittämällä vaihtoehtoisten myyntikanavien luontiin, ml. viennin edistämiseen eri markkina-alueille?
- Vastaavatko teollisuuden keskeiset hallintoelimet hyvän hallinnon periaatteita ja osaamisensa monipuolisuudeltaan tämän päivän vaatimuksia?

Hallinto- ja edunvalvontaorganisaatioiden roolit selkeimmiksi

→ Esitän, että tahot – olivatpa ne verovaroja jakavia tai yksityisiä - jotka rahoittavat tässä tarkoittamieni organisaatioiden toiminnan joko kokonaan tai osittain tai muutoin antavat taloudellista tukea, läpikäyvät kriittisen tarkastelun ja edellyttävät selkeyttävää keskustelua ja toimenpiteitä. Vastaako toiminta toimintakulujen maksajien odotuksia, syntyykö tavoitteeksi asetettua lisäarvoa ja onko toiminnan fokus tai tarpeellisuus ylipäänsä sekä organisoituminen kunkin osalta sitä mitä 2020-luvun toimintaympäristö edellyttää?

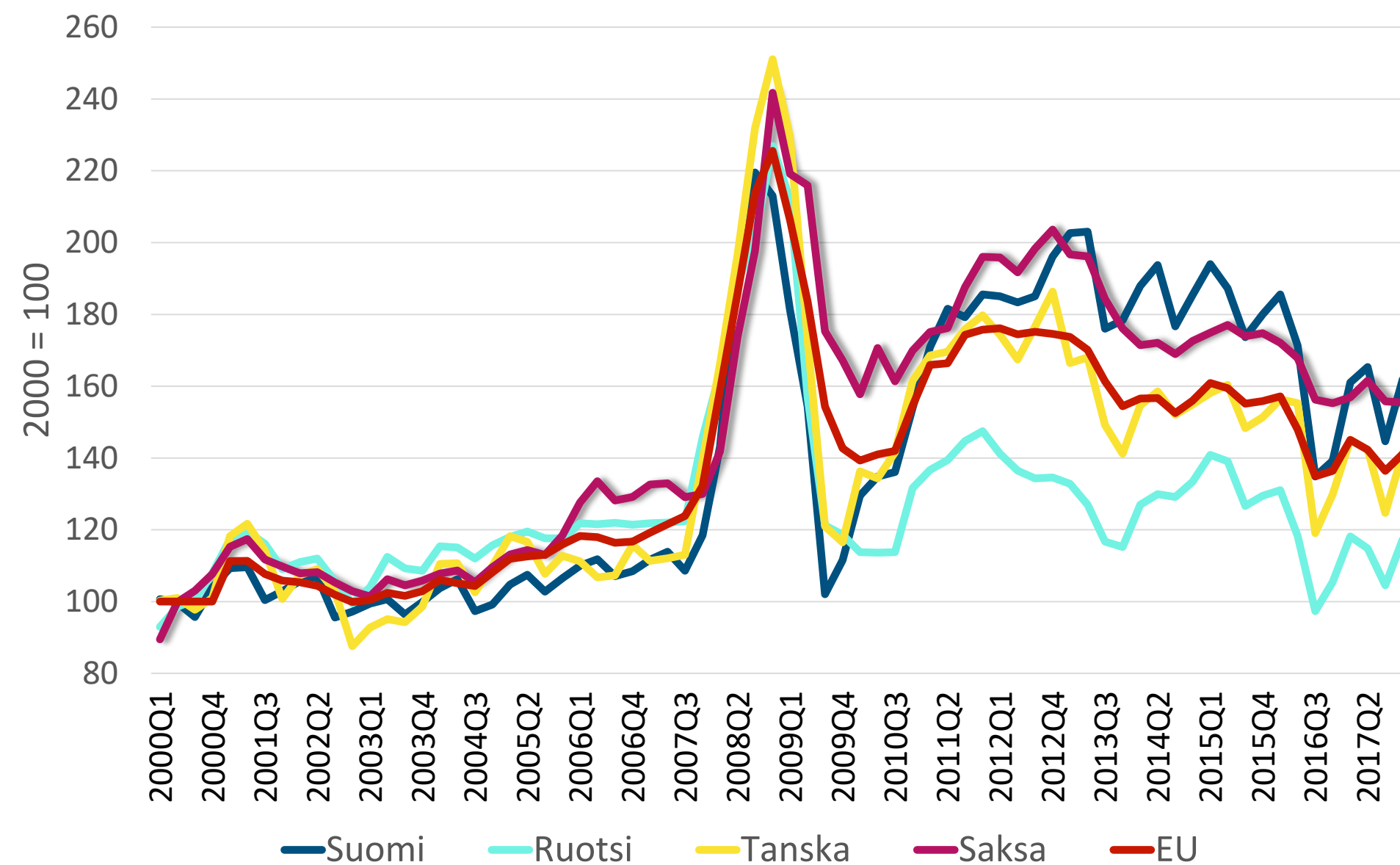
Kuilu tuottajahintojen ja tuotantopanosten hintojen välillä on kasvanut merkittävästi

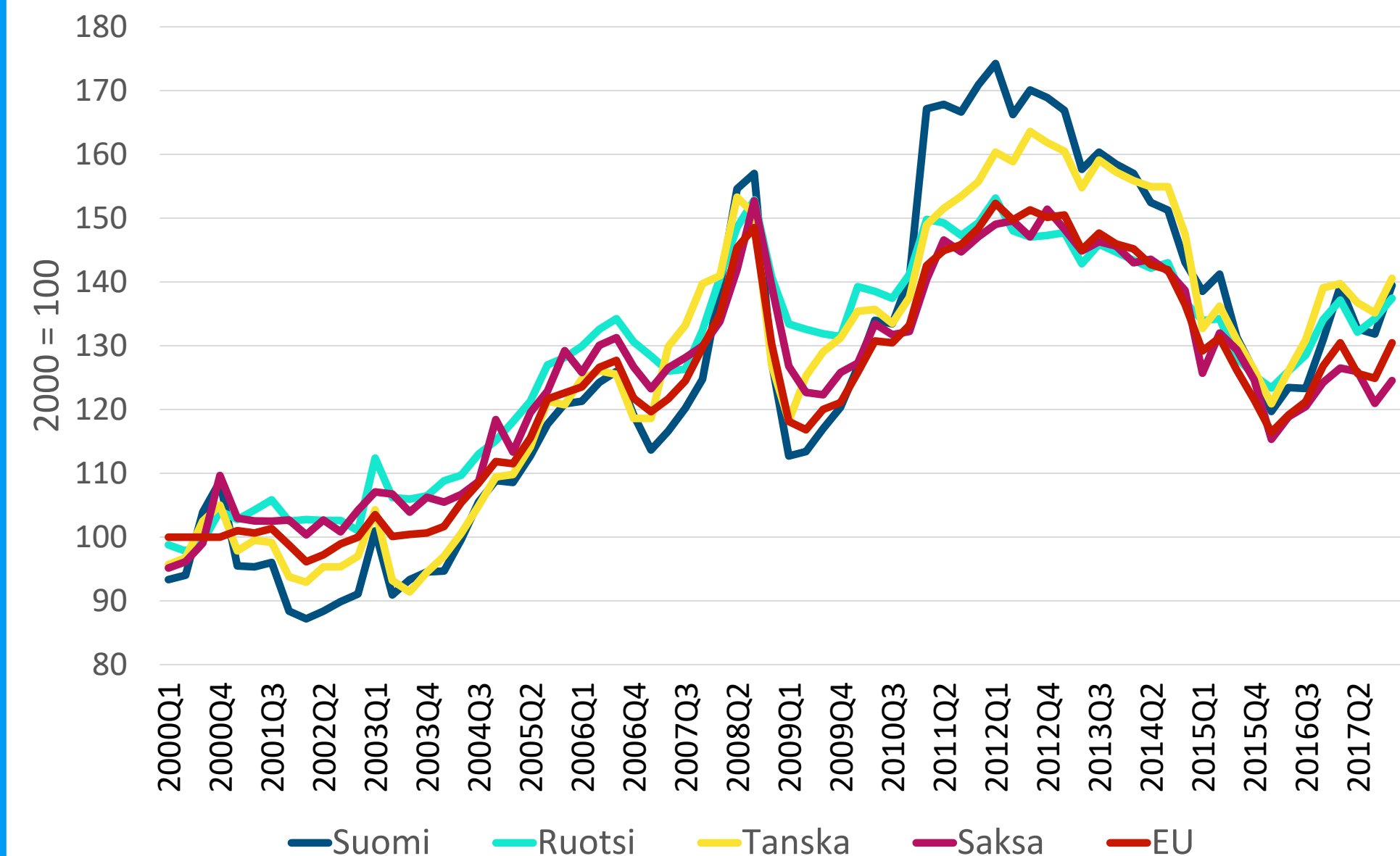
Lähde: Tilastokeskus

Silmiinpistävän kova hintojen nousu erityisesti lannoitteissa ja energiassa

Maatalouden tuotantovälineiden reaalin ostohintaindeksi, lannoitteet

Maatalouden tuotantovälineiden reaalin ostohintaindeksi, energia

Omistajaohjausta vahvistamalla ja yhteistyötä lisäämällä lisää tuottoja ja vähemmän kuluja

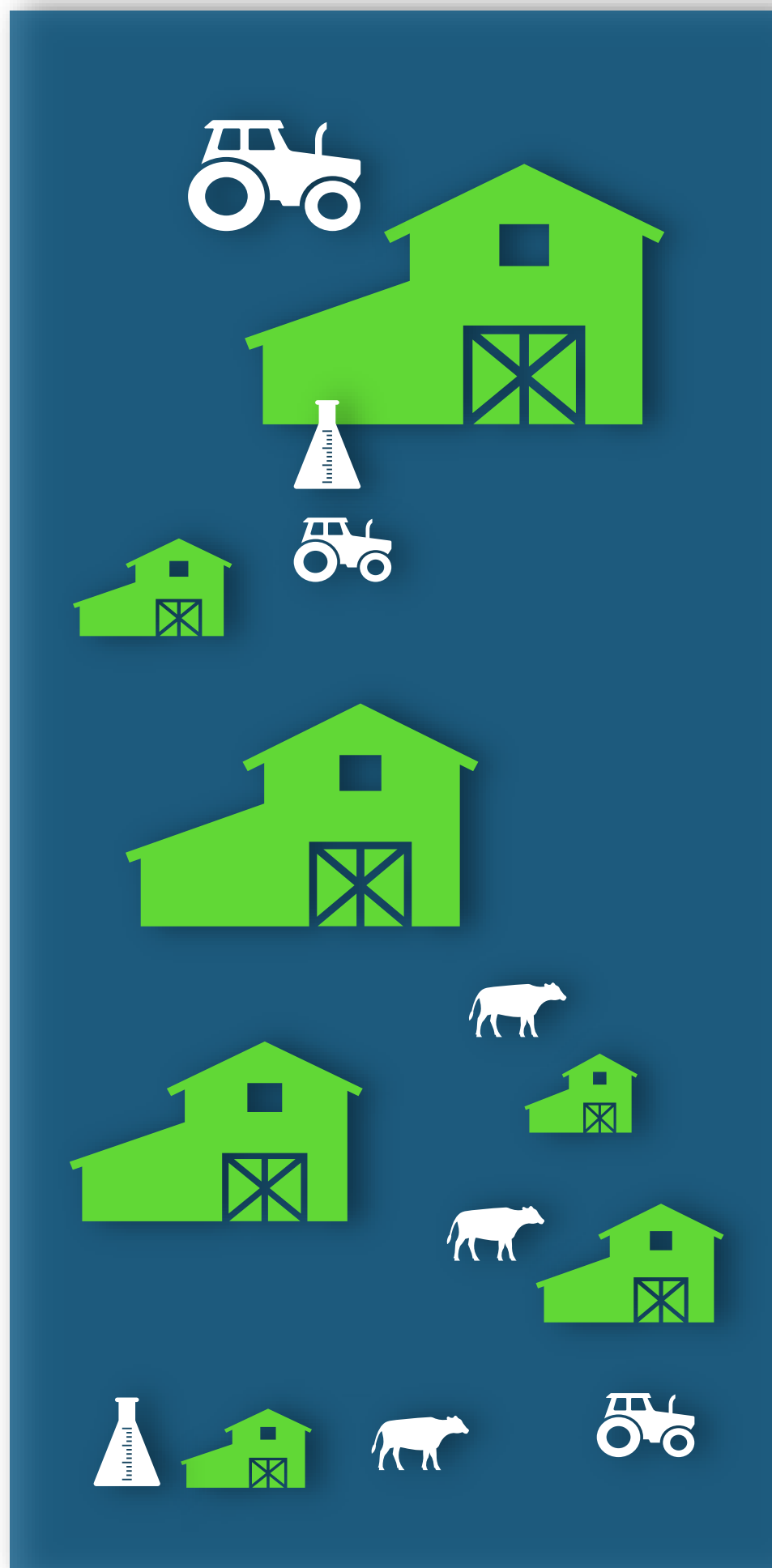
Maatalouden tuottoerittely	2016
Tiloja edustettuna	49 866 kpl
	milj. euroa
Kasvinviljelytuotto	896
Kotieläintuotto	1833
Kasvihuone- ja avomaatuotto	455
Muut tuotot	191
Tuotot yhteensä*	3 375
Lähde: Luke Taloustohtori, Maatalouden kokonaislaskenta *pl. kaikki tuet	

+ 150 – 200 milj. € per
vuosi

Maatalouden kustannuserittely	2016
Tiloja edustettuna	49 866 kpl
	milj. euroa
Tarvikekustannukset	1 859
Konekustannukset	1 003
Rakennuskustannukset	346
Muut kustannukset	928
Työkustannukset*	206
Korkokustannukset*	101
Tuotantokustannukset* yhteensä	4 443
Lähde: Luke Taloustohtori, Maatalouden kokonaislaskenta *pl. Tilakäyttökustannus, oman pääoman korkovaatimus, oma palkkavaatimus	

– 250 milj. € per vuosi

Maataloutemme ja sen myötä ruokahuoltomme perustan muodostaa nyt ja tulevaisuudessa investoivat, toimintaansa kehittävät ja aitoa yrittäjäriskiä ottavat kannattavat tilat – koosta riippumatta

- Tukipolitiikan keskiöön
- Tulorahoitusta vahvistettava: tasausvaraus uudelle tasolle
- Tutkimus, koulutus ja neuvonta vastaamaan tämän päivän yrittäjien vaatimuksia
- Rahoitus : instrumentteihin, rahoittajiin, laina-aikoihin jne. uutta luovaa kriittistä tarkastelua
- Työvoima: ratkaistava osana laajempaa kokonaisuutta

Peltoreformi 2025 – Pellot ovat maatalouden tärkein tuotantoväline

- Tilusjärjestelyihin vauhtia
- Peltojen kasvukunnon merkittävä parantaminen
- Peltojen pisteytysjärjestelmä
- Omistustietojen saatavuuden parantaminen
- Tukipolitiikan ehtojen muutoksella peltomaata tarjolle
- Vuokrasäätely käyttöön
- Raivattujen peltojen tukikäytännön selkeytys

Peltojen ympärille rakennettava kokonaisvaltainen ja kunnianhimoinen kehittämisohjelma

- Ehdotan, että käynnistämme peltoihimme kohdistuvan laaja-alaisen ja tavoitteiltaan kunnianhimoisen kehittämisohjelman – peltoreformi 2025. Tunnistetaan, että laadukkaalla ohjelmalla ja määrätietoisilla toimilla voidaan säästää maatalouden kustannuksia ja lisätä tuottoja useamman kymmenen vuoden kehittämistyön jälkeen satoja miljoonia euroja vuodessa.
- Asteittain etenevän kehittämisohjelman – peltoreformi 2025:n - tulisi pitää sisällään ainakin:
 - Tilusjärjestelyjen vauhdittaminen niin, että mahdollisimman iso osa Maanmittauslaitoksen arvioimasta tehokkuushyödyistä (170 me) olisi saavutettavissa etupainotteisesti ja että samalla lohkokoko tavoitteellisesti kaksinkertaistuisi nykyisestä vuoteen 2050 mennessä
 - Tilojen kannalta kustannustehokas ja nopeavaikutteinen keino tilusrakenteen kehittämiseen on vapaaehtoinen tilusvaihto tilojen välillä, jonka Maanmittauslaitos vahvistaa. Tällä hetkellä maa-alojen vaihto on vapaa varainsiirtoverosta ja luovutusvoiton verosta, kun vaihdettavien alojen arvot vastaavat toisiaan. Osana peltoreformia tulee harkita näiden verovapauksien laajentamista myös tapauksiin, joissa maa-alojen arvot poikkeavat jonkin verran toisistaan.
 - Oma tavoiteohjelmansa tulisi laatia jo nykyisellään toimivan kasvinjalostuksen edelleen kehittämiseksi ja suomalaisten peltojen kasvukunnon merkittäväksi parantamiseksi ja hehtaarikohtaisten satotavoitetasojen korottamiseksi. Näillä ja muilla vastaavilla viljelyyn liittyvillä parannustoimilla on asiantuntija-arvioiden mukaan saavutettavissa useiden kymmenien miljoonien eurojen lisäykset vuotuisen yrittäjätuloon.
 - Suomessa tulee ottaa käyttöön peltojen pisteytysjärjestelmä, jossa ulkopuolinen riippumaton taho pisteyttää pellon sen maan laadun, pinta-alan, muodon ja muiden ominaisuuksien perusteella. Näin peltomarkkinoille syntyisi yhteinen mittari, joka helpottaa niistä käytävää kauppaa ja vuokrausta. (Todettakoon, että Luken toimesta em. tavoitteeseen tähtäävän mallin rakentaminen on vireillä, "Pelto-optimi").

Peltojen ympärille rakennettava kokonaisvaltainen ja kunnianhimoinen kehittämisohjelma

- Lisäksi omistustiedon saatavuutta tulee Maanmittauslaitoksen toimesta helpottaa. Tilusrakenteen itsenäistä kehittämistä olisi helpompaa suunnitella, kun omistustiedot olisivat helposti saatavilla
- Uuden ohjelmakauden tukipolitiikka tulisi rakentaa niin, että se edistää ei-aktiiviviljelijöiden omistuksessa ja hallinnassa olevan peltomaan laajamittaista vapautumista markkinoille. Samassa yhteydessä olisi perusteltua erikseen selvittää määräaikaista luovutusvoittoverotuksen huojennusta näille peltomaata myyville maanomistajille
- Maatalouden kannattavuuskriisin pakottamana peltomaan vuokrat tulisi saattaa vuokrasääntelyn alaiseksi ja peltomaan vuokra-aikoja tulisi sekä vapaaehtoisin että normipohjan kehittämisen kautta pyrkiä pidentämään. Vähintään vahvana suosituksena tulisi olla 10 vuoden minimi vuokra-aika. Myös lainsäädännössä olevaa 20 vuoden vuokra-ajan ylärajaa tulisi nostaa. Ehdotettu vuokrasääntely kytkeytyy lähtökohtaan, että jatkossa pellostä, jota ei käytetä aktiiviviljelyyn, ei saisi myöskään maataloustukea.
- Osana peltojemme laajaa kokonaisjärjestelyä tulisi sallia jo raivattujen peltojen saattaminen tukien piiriin. Käytöstä poistuneita, syrjäisiä pieniä peltoja pitäisi vastaavasti metsittää, jotta metsien hiilinielua voidaan kasvattaa. Nykyisen maatilayrittäjien ja viranomaisten keskuudessa epävarmuutta aiheuttavan tilanteen selkiyttämiseksi tulisi asettaa lyhyt muutaman vuoden päähän ulottuva takaraja sille, mihin saakka uusien peltojen raivaaminen olisi hyväksyttyä. Tänä aikana raivattavat pellot olisi mahdollista saattaa tukien piiriin, jos vastaava määrä huonosti kannattavia peltoja on järkevästi metsitettävissä. Määräajan jälkeen ainakin turvemaiden raivaamista tulisi normipohjaisesti rajoittaa.

Suositus : Uudelle ohjelmakaudelle tehtävä rohkeita valintoja tukien allokoimiseksi aitoon ruuantuotantoon

- Uuden tukipolitiikan perustana kansallinen näkemys ruuantuotantomme tavoitetilasta 10-20 vuoden päästä
- Tuen selkeä allokointi investoiville, tilojansa kehittäville , aitoa yrittäjäriskiä ottaville ja ruokaa tuottaville maatilayrittäjille
- Lopetetaan näennäisviljelyn tukeminen. Edellytetään tuen ehtona riittävä määrä myyntituottoja viljelystä
- Yhteisen edun nimissä hyväksytään tietyin ehdoin erillinen taloudellinen korvaus niille tuottajille, jotka lopettavat maatalouden harjoittamisen
- Uusi ohjelmakausi on mahdollisuus myös maataloushallinnolle uudistaa omia toimintamallejaan

Kuluttaja odottaa kotimaisen ruuan selkeää esillepanoa ja parempaa lähiruuan saatavuutta

Kuluttajan näkökulma - mikä lisääisi kotimaisen ruuan ostamista?

Lähde: Aivoriihi, Fountain Park

Ruokakaupalta odotetaan win-win-kumppanuutta ja asiakastiedon avoimuutta

Ruokakauppa

- Keskittynyt
- Kannattava
- Vahva neuvotteluasema
- Paljon kritisoitu

Odotukset ruokakaupalle

- Win-win kumppanuus
- Asiakastiedon avoimuus ja hyödyntäminen

Markkinoilletulon kynnys hyvin korkea

1001001011
001101100

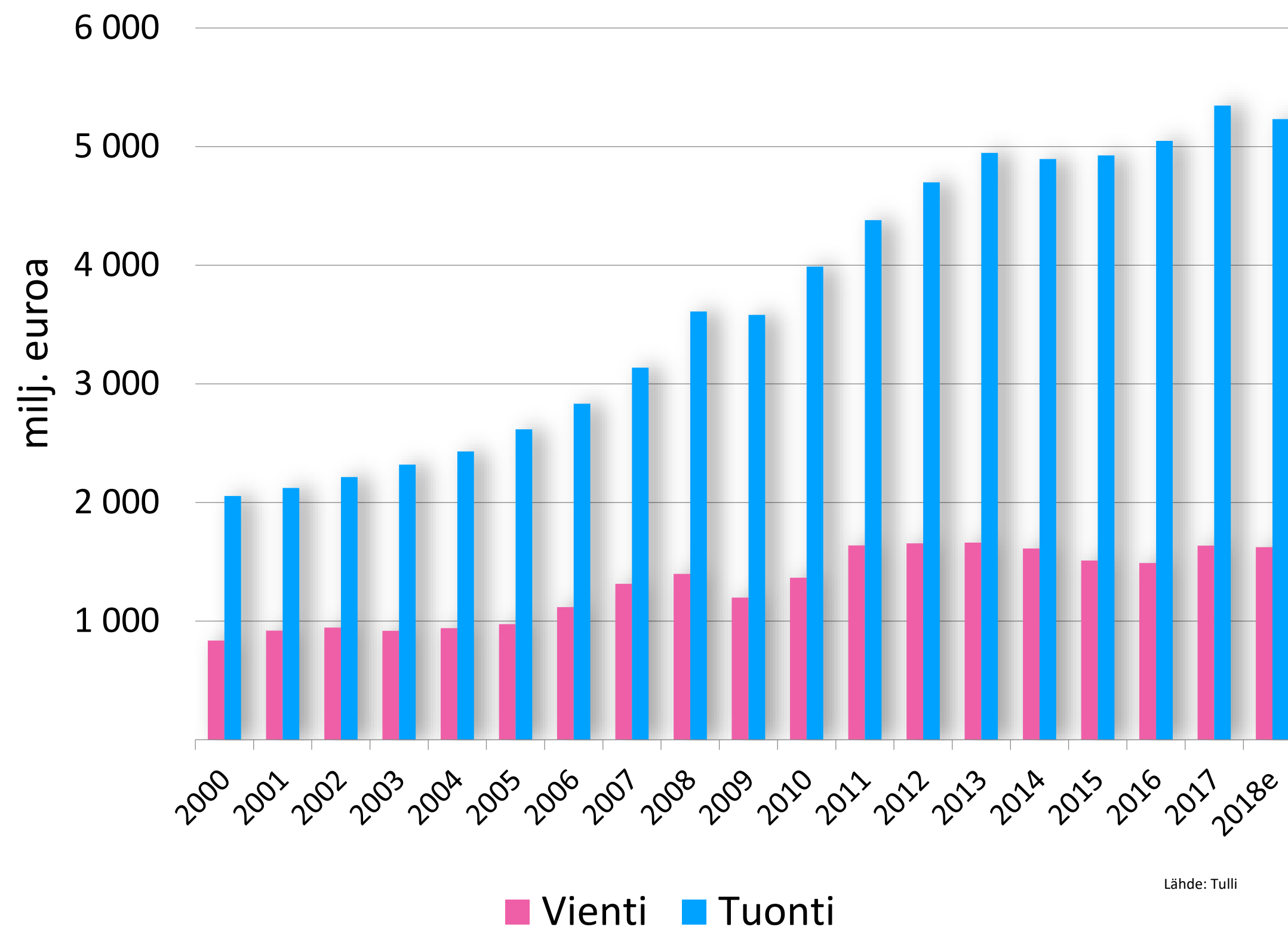

EHDOTUKSET

- Valmius luovuttaa asiakastietoa kolmansille osapuolille
- Määrävässä markkina-asemassa oleville velvoite myydä sisäisellä hinnalla pienille toimijoille
- Erilliset hyllyosiot kotimaisille tuotteille
- Ei-suomalaisen vaatimustason tuotteille omat hyllyt

Vienti – alisuoriutujasta turvallisen ruuan globaaliksi viejäksi

Suomen elintarvikevienti ja -tuonti

- Nostetaan vienti ruokaketjun strategiseksi painopistealueeksi
- Perustetaan elintarvikealan yritysten vetämä vientiryhmä
- Euromääräinen (mrd.) tavoite viennille: 1,6 -> 2,6 - > 4,6 (2030)
- Elintarvikeviennille valtiovallan vahva strateginen ja taloudellinen tuki
- MMM:n ja TEM:n yhteistyön tiivistäminen

Suomalainen maatalous nostettava edelläkävijäksi uuden teknologian hyödyntämisessä

- Panostetaan digitaaliseen osaamiseen, arvoverkkojen johtamiseen ja infrastruktuurin kehittämiseen
- Asetetaan tavoitteeksi tekoälyn soveltamisessa johtajuus maailmanlaajuisesti
- Osallistutaan tiiviisti eurooppalaiseen maatalouden ja elintarviketeollisuuden digitaaliseen kehitystyöhön
- Varmistetaan, että maatilayrittäjillä käytettävissä laadukas ja keskitetty tuki uuden teknologian hyödyntämisessä

Enemmän rohkeutta ja ennakkoluulottomuutta uuden kokeiluun

- Kaupan asiakastiedot auki kolmansille osapuolille
- HY:n ja Aalto-yliopistoille yhteinen food- ja agritechiin keskittyvä innovaatiohautomo
- Lisää panostusta uusien kasvilajien saamiseksi markkinoille
- Lisää yhteisiä resursseja innovaatiotoimintaan

Myös tutkimuksen, koulutuksen ja neuvonnan uudistuttava

Miten parhaiten hyödynnämme tutkimusta, koulutusta ja neuvontaa ruuantuotannon kannattavuuden parantamiseksi?

Lähde: Aivoriihi, Fountain Park

Puute koordinoidusta ohjauksesta – kiireellisesti perustettava uusi Osaamis- ja palvelukeskus

Osaamis- ja palvelukeskus

Toimenkuva

- Palvelu- ja tukitoimintojen yhdenmukaisuus
- Varmistaa uuden teknologian hyödyntäminen
- Maatilayritysten johtamisen tuki
- Varmistaa kokemusten vaihto tilojen välillä
- Kansainvälinen kokemusten vaihto
- Taloudellisen vertailutiedon kerääminen ja jakaminen
- Jne.

Tarvittava osaaminen

- liikkeenjohto
- liiketalouden suunnittelu
- rahoitus
- talouden tunnuslukujen seuranta
- riskien hallinta
- markkinointi ja sopimuskäytännöt
- laki- ja verotusasiat
- jne.

Suunta → Jalkautus → Toteutus

The diagram consists of three dark blue interlocking gears arranged horizontally. Each gear contains white text. Cyan curved arrows indicate a clockwise flow from left to right. The first gear on the left contains the text 'Tulevaisuudenkuva', 'Tahtotila', and 'Ruokastrategia'. The middle gear contains 'Osaamis- ja palvelukeskus'. The third gear on the right contains 'Maatilayrittäjät'.

Tulevaisuudenkuva
Tahtotila
Ruokastrategia

Osaamis- ja
palvelukeskus

Maatilayrittäjät

Mikä oli punainen lankani ?

- Kannattavuuden parantaminen – syöksyvän yrittäjätulon käänkö nousuun
- Uudistumisen tarve on syvällinen ja koskee laajasti koko klusteria
- Ruokahuollon turvaaminen myös pitkällä aikavälillä
- Maatilayrittäjyyden houkuttelevuus ja vetovoimaisuus ”ammattina”
- Maatalouden imago

KIIITOS

Selvitystyö maatalouden kannattavuuden parantamiseksi

Julkistustilaisuus

7.2.2019

Reijo Karhinen

Selvityshenkilö

www.reijokarhinen.fi

@reijokarhinen

